

KEIMENA/TEXTS

Children's literature E-journal

KEIMENA για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής και Εφηβικής Λογοτεχνίας, τεύχος 41^ο, σσ. 1-19, 24/07/2024, ISSN: 1790-1782

Το ρόδι, το περιοδικό για παιδιά, και οι επιρροές που δέχθηκε από τα παιδικά περιοδικά Cricket και Η Διάπλασις των Παίδων

Τσιβούλη Θεοδώρα

Νηπιαγωγός-Υποψήφια Διδάκτορας Π.Θ.

theodoratsiv@hotmail.com

Περίληψη

Τα χρόνια της μεταπολίτευσης έχουν χαρακτηριστεί από αρκετούς ερευνητές ως η «Άνοιξη της Παιδικής μας Λογοτεχνίας». Κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, παρατηρείται άνθιση της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας, καθώς οι εγχώριοι εκδοτικοί οίκοι εκδίδουν συνεχώς όλο και περισσότερα βιβλία που απευθύνονται στα παιδιά και αρκετοί αξιόλογοι Έλληνες συγγραφείς πραγματοποιούν την πρώτη τους εμφάνιση στο ελληνικό λογοτεχνικό στερέωμα, δημιουργώντας και προσφέροντας στα παιδιά εξαιρετικά λογοτεχνικά κείμενα. Μέσα σε αυτό το κλίμα της γενικότερης ακμής και ανάπτυξης της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας κυκλοφορεί στη χώρα *Το ρόδι: το περιοδικό για παιδιά*. Πρόκειται για ένα περιοδικό, το οποίο δημοσιεύει πλήθος λογοτεχνικών κειμένων από καταξιωμένους, αλλά και πρωτοεμφανιζόμενους συγγραφείς, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην εξέλιξη της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί τη διερεύνηση των επιρροών που δέχθηκε το εν λόγω παιδικό περιοδικό από το λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό *Cricket*, που κυκλοφορεί στην Αμερική ήδη από το 1973, και από το μακροβιότερο ελληνικό παιδικό περιοδικό *Η Διάπλασις των Παίδων*, που κυκλοφορούσε στην Ελλάδα επί εβδομήντα οκτώ ολόκληρα χρόνια.

Λέξεις κλειδιά: το ρόδι, παιδικό περιοδικό, επιρροές, η Διάπλασις των Παίδων, Cricket

Abstract

The Metapolitefsi period (the political transition to democracy after the fall of the Junta) in Greece has been described as the "Spring of our Children's Literature". During this period, Greek children's literature flourished, as the country's publishers continued to publish more and more books intended for children and several notable Greek authors made their first appearance on the Greek literary market, creating and offering children exceptional works of literature. *To Rodi¹: the children's journal*, a children's magazine is published in this climate of general flourishing and development of Greek children's literature. The journal publishes a few literary texts, both by established and emerging

¹ "Rodi" in Modern Greek means pomegranate.

authors, contributing to the development of Greek children's literature. This article explores the influences the children's journal received from the children's literary journal *Cricket* which has been on the market in the U.S.A. since 1973 and the longest-running Greek children's journal *H Diaplasis ton Paidon* which was on the Greek market for seventy-eight years.

Keywords: to rodi, children's journal, influences, I Diaplasis ton Paidon, Cricket

Εισαγωγή

Κατά τη μεταπολίτευση παρατηρείται άνθιση του ελληνικού περιοδικού τύπου για παιδιά. Την περίοδο αυτή, στη χώρα μας κυριαρχούν νέες αντιλήψεις αναφορικά με την αισθητική και την πνευματική καλλιέργεια των μικρών αναγνωστών, γεγονός που οδηγεί στην απότομη αύξηση της εκδοτικής παραγωγής παιδικών βιβλίων, καθώς επίσης και της κυκλοφορίας παιδικών περιοδικών (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2008).

Τη συγκεκριμένη περίοδο εκδίδονται δύο αξιόλογα παιδικά περιοδικά εξαιρετικής ποιότητας (Κανατσούλη, 2018), ένα εκ των οποίων είναι *το ρόδι*. Πρόκειται για ένα περιοδικό, όπως αναφέρει η Χορτιάτη (1993), με υψηλή αισθητική και ποιότητα, καθώς και άριστη επιλογή ύλης. Το περιοδικό στηρίζουν από την πρώτη στιγμή, με κείμενα και έργα τους, σημαντικοί λογοτέχνες της εποχής, καθώς επίσης και άτομα με ιδιαίτερη πνευματική καλλιέργεια. Όπως φαίνεται και από τα περιεχόμενά του, το περιοδικό συμπεριλαμβάνει στους συνεργάτες του αξιόλογους εκπροσώπους της σύγχρονης παιδικής λογοτεχνίας, καθώς επίσης και εξαιρετικούς εικονογράφους (Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, 1993).

Πιο συγκεκριμένα, *το ρόδι* αποτελεί ένα ιδιαίτερο λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό, η σύλληψη της ιδέας του οποίου οφείλεται στην επιρροή που ασκεί στην ιδρύτρια και εκδότριά του, Δροσούλα Βασιλείου-Έλλιου, ένα από τα πιο αξιόλογα αμερικάνικα λογοτεχνικά παιδικά περιοδικά που διαβάζουν εκείνη την εποχή τα παιδιά της, το *Cricket* (Δημητριάδης, 2021). Αυτή η εξοικείωση με την ύλη του αμερικάνικου περιοδικού, λειτούργησε θετικά στο σχεδιασμό και στην έκδοση ενός αντίστοιχου περιοδικού και για την ελληνική αγορά, που θα συμπεριλάμβανε στις σελίδες του κάθε είδους λογοτεχνικό κείμενο, καθώς επίσης και παιχνίδια, σύντομα άρθρα και πρωτότυπες ιστορίες. *Το ρόδι*, λοιπόν, ακολουθώντας τα αμερικάνικα πρότυπα, και συγκεκριμένα το αμερικάνικο λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό *Cricket*, και συνεχίζοντας την παράδοση στα ελληνικά παιδικά περιοδικά που εισήγαγε και καθιέρωσε *Η Διάπλασις των Παίδων* στη διάρκεια της μακράς εκδοτικής της πορείας, αποτελεί ένα παιδικό περιοδικό που θέτει στο επίκεντρό του το παιδί-αναγνώστη και τα ενδιαφέροντά του, συμβάλλοντας, ταυτόχρονα, μέσω της προσεγγίμενης ύλης του, στην εξέλιξη της παιδικής λογοτεχνίας στη χώρα μας.

Στο πλαίσιο αυτό μέσω του παρόντος άρθρου, επιχειρείται: α) μία πρώτη γνωριμία με το αμερικάνικο λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό *Cricket*, β) μία σύντομη αναφορά στο ελληνικό παιδικό περιοδικό, «σταθμό» στο χώρο των περιοδικών εκδόσεων για τη χώρα μας, *τη Διάπλασιν των Παίδων*, και γ) μία παρουσίαση του περιοδικού *το*

ρόδι, ώστε στη συνέχεια να διαπιστωθούν και να σχολιαστούν οι επιρροές των δύο πρώτων περιοδικών στον σχεδιασμό, τη γέννηση, αλλά και τη γενικότερη πορεία του περιοδικού *το ρόδι*.

Cricket

Το *Cricket* (1973-2024) αποτελεί ένα πολυβραβευμένο αμερικάνικο εικονογραφημένο λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό, το οποίο κάνει την πρώτη του εμφάνιση στην αμερικανική αγορά τον Σεπτέμβριο του 1973 και συνεχίζει την κυκλοφορία του έως και σήμερα. Ιδρύτρια και εκδότρια του ήταν η Marianne Carus και μέλη της συντακτικής επιτροπής σημαντικοί συγγραφείς, καλλιτέχνες και σχεδιαστές της εποχής (Hamilton-Brehm, 2018).

Η Marianne Carus ξεκίνησε την έκδοση του περιοδικού *Cricket* όντας απογοητευμένη από τη θλιβερή κατάσταση που επικρατούσε στο χώρο του παιδικού αναγνωστικού υλικού και βιβλίου στην Αμερική τη δεκαετία του 1970. Εκείνη της εποχή κυκλοφορούσαν και άλλα παιδικά περιοδικά στη χώρα, όπως το *Highlights* και το *Ranger Rick*, τα οποία η ίδια θεωρούσε ασήμαντα, συγκαταβατικά και επουσιώδη (Risen, 2021). Έτσι, η Carus, έχοντας ως πρότυπο το δημοφιλές και αξιόλογο παιδικό περιοδικό *St. Nicholas*, της Mary Mapes Dodge, που πρωτοεμφανίστηκε το 1873 και κυκλοφόρησε στην Αμερική για εβδομήντα χρόνια (Maughan, 2021), δημιούργησε και εξέδωσε το παιδικό λογοτεχνικό περιοδικό *Cricket* (Risen, 2021), το οποίο δημοσίευε ποιοτικό υλικό και σοβαρά λογοτεχνικά κείμενα με ζωηρό και διασκεδαστικό τρόπο, ιδανικό για παιδιά-αναγνώστες (Carus, 1976).

Το παιδικό περιοδικό *Cricket*, έως και σήμερα, κυκλοφορεί εννέα τεύχη τον χρόνο, είναι 48σέλιδο και απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 9 έως 14 ετών. Στις σελίδες του δημοσιεύει πρωτότυπες ιστορίες, ποιήματα, παραμύθια και άρθρα, υλικό που παραχωρούν στο περιοδικό σημαντικοί και γνωστοί συγγραφείς κάθε εποχής και εικονογραφείται από αξιόλογους καλλιτέχνες (Cricket, 2024).

Εκτός, όμως, από όλο αυτό το λογοτεχνικό υλικό, το περιοδικό συμπεριλαμβάνει στην ύλη του και κάποιες επιπλέον μόνιμες στήλες, όπως:

α) τη στήλη με τον τίτλο “Letterbox” (Γραμματοκιβώτιο), στην οποία δημοσιεύονται γράμματα που στέλνουν οι αναγνώστες στο περιοδικό,

β) τη στήλη “Chirps from Cricket’s letterbox and chatterbox”, στην οποία δημοσιεύονται κάποιες από τις αναρτήσεις των αναγνωστών στο φόρουμ του περιοδικού, που λειτουργεί από το 2016,

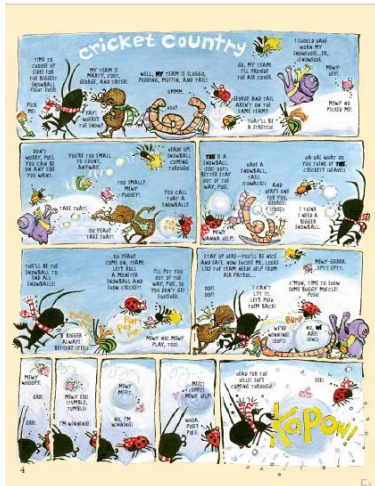
γ) τη στήλη “Old Cricket says” («Ο μεγάλος Cricket λέει»), μέσω της οποίας ο μεγάλος Cricket, ο γρύλος (ο κεντρικός ήρωας του περιοδικού), μοιράζεται τη σοφία του και προσφέρει γνώσεις και πληροφορίες στα παιδιά-αναγνώστες πάνω σε διάφορα θέματα,

δ) την “Ugly bird’s Crossbird Puzzle” (Εικόνα 3), στην οποία δημοσιεύονται σταυρόλεξα για τα παιδιά-αναγνώστες,

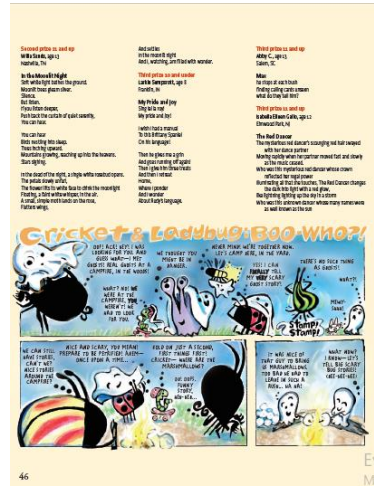
ε) την “Favorite first sentences”, στην οποία δημοσιεύονται αγαπημένες φράσεις των παιδιών-αναγνωστών από βιβλία που διάβασαν,

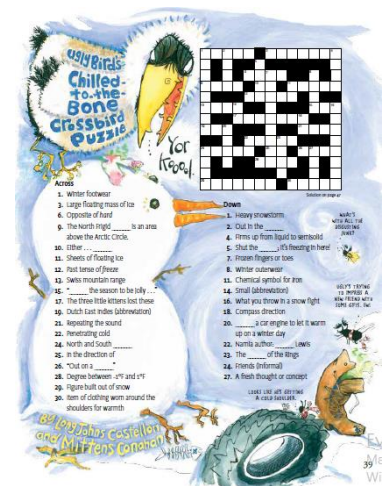
στ) την “Cricket league”, στην οποία δημοσιεύονται οι νικητές από τους διαγωνισμούς συγγραφής ιστορίας, που ανακοινώνει σε κάθε τεύχος του, το περιοδικό,
ζ) την “New story contest”, στήλη μέσω της οποίας ανακοινώνεται το θέμα του επόμενου διαγωνισμού συγγραφής ιστορίας από τους αναγνώστες, και τέλος
η) την “Cricket country” (Εικόνα 1) και την “Cricket and Ladybug” (Εικόνα 2), οι οποίες αποτελούν στην ουσία κόμικς. Στα κεντρικά κόμικς του περιοδικού, σε κάθε τεύχος, οι κεντρικοί ήρωές του, ο Cricket (ο γρύλος), η φίλη του η πασχαλίτσα και τα άλλα έντομα μπλέκουν σε περιπέτειες. Ωστόσο, οι ήρωες αυτοί δεν μένουν στο πλαίσιο των κόμικς, αλλά διατρέχουν όλο το περιοδικό και εμφανίζονται σε διάφορες σελίδες του, σχολιάζοντας τα άρθρα, τις δημοσιεύσεις και γενικότερα το περιεχόμενο του περιοδικού, επεξηγώντας δύσκολες λέξεις στα παιδιά-αναγνώστες και επιστώντας τους την προσοχή σε σημαντικά γεγονότα.

Εικόνα 1: Στήλη “Cricket country”.

Εικόνα 2: Στήλη “Cricket and Ladybug”.

Εικόνα 3: Στήλη “Ugly bird's Crossbird Puzzle”.

Το *Cricket* αποτέλεσε και αποτελεί ακόμη και σήμερα ένα περιοδικό με μεγάλη απήχηση και επιτυχία, η πορεία του οποίου ενέπνευσε τη δημιουργία και την κυκλοφορία μίας ολόκληρης σειράς λογοτεχνικών περιοδικών για παιδιά όλων των ηλικιών (*Cricket*, 2024) (Πίνακας 1). Αυτό το γεγονός οδήγησε τελικά στη δημιουργία του ομίλου *Cricket media*, ο οποίος αποτελεί «μια παγκόσμια εταιρεία εκπαίδευσης που δημιουργεί υψηλής ποιότητας έντυπα και ψηφιακά προϊόντα μάθησης για παιδιά, οικογένειες και εκπαιδευτικούς βελτιώνοντας τις ευκαιρίες μάθησης για όλους» (*Cricket media*, n.d.²).

² n.d.: no date

KEIMENA/TEXTS

Children's literature E-journal

KEIMENA για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής και Εφηβικής Λογοτεχνίας, τεύχος 41^ο, σσ. 1-19, 24/07/2024, ISSN: 1790-1782

Τίτλος περιοδικού	Έτος έναρξης κυκλοφορίας	Είδος περιοδικού	Αναγνωστικό κοινό	Περιεχόμενα του περιοδικού
Babybug	1995	λογοτεχνικό περιοδικό	Έως 3 ετών	Θέματα για παιδιά νηπιακής ηλικίας (χαρούμενα τραγουδάκια, ιστορίες, ποιήματα κ.ά.).
Ladybug	1990	λογοτεχνικό περιοδικό	3 - 6 ετών	Γοητευτικές ιστορίες, δραστηριότητες, ποιήματα και τραγούδια για παιδιά προσχολικής ηλικίας.
Click	1998	περιοδικό γνώσεων	3 – 6 ετών	Εισαγωγή στον κόσμο της επιστήμης για παιδιά ηλικίας 3-6 ετών.
Spider	1994	λογοτεχνικό περιοδικό	6 - 9 ετών	Διασκεδαστικές ιστορίες, ποιήματα και δραστηριότητες, ειδικά σχεδιασμένες για αυτόνομους νέους αναγνώστες.
Ask	2002	περιοδικό γνώσεων	7 - 10 ετών	Απαντήσεις σε ερωτήματα παιδιών σχετικά με τον κόσμο που τα περιβάλλει.
Cricket	1973	λογοτεχνικό περιοδικό	9 - 14 ετών	Μυθοπλασία, κλασική λογοτεχνία και ιστορίες για τον πολιτισμό, την

				ιστορία, την επιστήμη και τις τέχνες.
Cobblestone	1980	περιοδικό ιστορίας	9 - 14 ετών	Αμερικανική ιστορία για παιδιά.
Faces	2000	περιοδικό γνώσεων	9 - 14 ετών	Αντικειμενική ενημέρωση της ζωής των παιδιών στον κόσμο.
Muse	1996	περιοδικό γνώσεων	9 - 14 ετών	Ανακαλύψεις στη σύγχρονη επιστήμη.

Πίνακας 1: Παρουσίαση της σειράς των εννέα λογοτεχνικών παιδικών περιοδικών που κυκλοφορεί η Cricket media για παιδιά όλων των ηλικιών.

Όλα τα περιοδικά της Cricket media αποτελούν βραβευμένα περιοδικά, χωρίς διαφημίσεις, που εμπνέουν την αγάπη για το διάβασμα με τα ποιοτικά κείμενα, που συμπεριλαμβάνουν στην ύλη τους, προωθούν τη φιλαναγνωσία με τις δραστηριότητες που εμπεριέχουν, προάγουν τη δημιουργικότητα μέσω των διαγωνισμών που προκηρύσσουν και ενισχύουν την αυτοπεποίθηση των παιδιών μέσω της επιβράβευσης και της δημοσίευσης των έργων τους στις σελίδες τους. Είναι περιοδικά που δίνουν ερεθίσματα στα παιδιά-αναγνώστες, προκαλώντας τους τον θαυμασμό και την περιέργεια για τον κόσμο που τα περιβάλλει, και αναπτύσσουν την καλαισθησία τους μέσω του όμορφου, ελκυστικού και κατάλληλου περιεχομένου που παρέχουν με κάθε τους τεύχος, σε κάθε ηλικία παιδιών ξεχωριστά. Γενικότερα, λοιπόν, η Cricket media με τα εννιά βραβευμένα παιδικά περιοδικά της, αλλά και τις προσαρμοσμένες, δοκιμασμένες σε έρευνα, πλατφόρμες συνεργατικής μάθησης που έχει δημιουργήσει για παιδιά και ενήλικες, προσφέροντας ηλεκτρονικά σύγχρονα μαθήματα με ειδικούς εκπαιδευτικούς για περισσότερες από 11 γλώσσες, μαθηματικά και ανάγνωση, υποστηρίζει καινοτόμες εμπειρίες που βοηθούν και ωθούν τους μαθητές να εξερευνήσουν με ασφάλεια και να ασχοληθούν με τον ευρύτερο κόσμο που τους περιβάλλει (Cricket media, n.d.).

Η Διάπλασις των Παίδων

Η Διάπλασις των Παίδων (1879-1957) αποτελεί το μακροβιότερο ελληνικό παιδικό περιοδικό. Θεωρείται ένα περιοδικό «σταθμός» στον χώρο του ελληνικού παιδικού περιοδικού τύπου, το οποίο ιδρύεται από τον Νικόλαο Παπαδόπουλο (Πάτσιου, 1995·

Κανατσούλη, 2018), πρωτοεμφανίζεται στο εκδοτικό στερέωμα τον Φεβρουάριο του 1879 (Γιάκου, 1991), συνεχίζει την κυκλοφορία του για 78 συνεχόμενα χρόνια (Κανατσούλη, 2018), εδραιώνεται ως ένα καινοτόμο περιοδικό που εκφράζει με τον καλύτερο τρόπο τις επιδιώξεις της ελληνικής οικογένειας για την παιδεία και την καλλιέργεια του ήθους (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2010) και θέτει τέλος στην εκδοτική του πορεία το 1957 (Γιάκου, 1991).

Η κυκλοφορία της *Διάπλασεως των Παίδων* διακρίνεται σε τρεις εκδοτικές περιόδους. Κατά την πρώτη, τη συντηρητική περίοδο του περιοδικού, όπως έχει χαρακτηριστεί, από το 1879 έως 1893, εκδότης και διευθυντής του περιοδικού είναι ο Νικόλαος Παπαδόπουλος. Κατά τη δεύτερη, την πιο λαμπρή και δημιουργική περίοδο (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2008), το περιοδικό γνωρίζει εντυπωσιακή αποδοχή και διάδοση (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2010) από το 1894 έως το 1951, όταν διευθυντής και ψυχή του περιοδικού είναι ο Γρηγόριος Ξενόπουλος. Η τρίτη και τελευταία περίοδος έκδοσης του περιοδικού ξεκινά μετά τον θάνατο του Γρηγόριου Ξενόπουλου από το 1951 και συνεχίζεται έως το 1957, οπότε το περιοδικό τερματίζει την κυκλοφορία του (Σακελλαρίου, 1982, 1996).

Η *Διάπλασις των Παίδων* φέρει τον υπότιτλο: «ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΙΑ ΠΑΙΔΙΑ, ΕΦΗΒΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΔΑΣ» (Εικόνα 4) (Σακελλαρίου, 1982, 1996). Ξεκινά την κυκλοφορία της ως μηνιαίο και 16σέλιδο περιοδικό, στη συνέχεια μετατρέπεται σε δεκαπενθήμερο και κλείνει ως εβδομαδιαίο περιοδικό, με μεγαλύτερο σχήμα και 8σέλιδο (Πάτσιου, 1995). Στις σελίδες της δημοσιεύει πρωτότυπα αλλά και μεταφρασμένα μυθιστορήματα, διηγήματα, ποιήματα, παιδικούς μονολόγους, διαλόγους, θεατρικά έργα, κωμωδίες, δράματα, ευθυμογραφικά σκίτσα, ταξιδιωτικές εντυπώσεις, κάθε είδους ψυχαγωγική ύλη, όπως σταυρόλεξα, αινίγματα, ανέκδοτα, ενώ συχνά φιλοξενεί και διαγωνισμούς, οι οποίοι φέρνουν σε επαφή τα παιδιά με το περιοδικό και τα ενθαρρύνουν να επιχειρήσουν τη συγγραφή λογοτεχνικών κειμένων (Σακελλαρίου, 1982, 1996· Πάτσιου, 1995).

Εκτός, όμως, από το λογοτεχνικό υλικό που δημοσιεύει το περιοδικό, συμπεριλαμβάνει στην ύλη του και κάποιες σταθερές στήλες, όπως:

α) την «Αλληλογραφία της Διαπλάσεως» (Εικόνα 5), μέσω της οποίας το περιοδικό επιθυμεί και αποσκοπεί να δημιουργήσει φιλικό κλίμα με τους αναγνώστες του, ένα κλίμα εμπιστοσύνης και εξομολόγησης,

β) τη στήλη «Πνευματικές ασκήσεις» (Εικόνα 5), μέσω της οποίας στοχεύει αφενός στην όξυνση και στην άσκηση του πνεύματος και αφετέρου στην ψυχαγωγία των παιδιών-αναγνωστών,

γ) τη στήλη «Αι Κυριακαί της Διαπλάσεως», μέσω της οποίας τίθενται ερωτήματα στους αναγνώστες του περιοδικού και όσοι από αυτούς επιθυμούν απαντούν, στέλνοντας γράμμα εντός συγκεκριμένης προθεσμίας. Οι κρίσεις των απαντήσεων αυτών δημοσιεύονται στο περιοδικό συνοδευόμενες από πλούσια εικονογράφηση,

δ) τη στήλη «αι Αθηναϊκαί επιστολαί», μέσω της οποίας ο Φαίδων (ψευδώνυμο του Γρ. Ξενόπουλου), με αφορμή θέματα της επικαιρότητας (ιστορικά, κοινωνικά,

πολιτικά, πολιτιστικά), σχολιάζει σε μια επιστολή και κλείνει με ένα ηθικό δίδαγμα που απευθύνεται στους αναγνώστες-εφήβους-μαθητές των τελευταίων τάξεων του γυμνασίου ή/και φοιτητές,

ε) τη στήλη «Νέα και Περίεργα από όλον τον κόσμο», μέσω της οποίας το περιοδικό επιθυμεί να πληροφορήσει τους αναγνώστες του σχετικά με ειδήσεις και περίεργα που έχουν συμβεί σε άλλες χώρες, ψυχαγωγώντας τους παράλληλα,

στ) τη στήλη «Σελίδα Συνεργασίας Συνδρομητών», στην οποία φιλοξενούνται μικρά διηγήματα, ποιήματα, περιγραφές και ανέκδοτα, έργα συνδρομητών του περιοδικού που τα στέλνουν προς δημοσίευση, και

ζ) τη στήλη «Αι Μικραί Αγγελίαι», στην οποία όποιος επιθυμεί δημοσιεύει πληροφορίες, ερωτήσεις, προτάσεις, αγγελίες ακόμη και προτάσεις για αλληλογραφία προς τους υπόλοιπους συνδρομητές, προκαταβάλλοντας ένα μικρό αντίτιμο. Όλα αυτά, όμως, πριν δημοσιευθούν κρίνονταν, ώστε να μην είναι προσβλητικά, απρεπή ή υβριστικά, και έπειτα λάμβαναν τη θέση τους στη συγκεκριμένη στήλη του περιοδικού (Πάτσου, 1995).

Εικόνα 4: Εξώφυλλο περιοδικού.

Εικόνα 5: Οπισθόφυλλο περιοδικού- «Πνευματικές ασκήσεις»- «Αλληλογραφία της Διαπλάσεως».

Ωστόσο, η δράση της *Διάπλασεως των Παιδών* δεν περιορίζεται μόνο στις σελίδες του περιοδικού. Συγκεκριμένα, καλεί τα παιδιά-αναγνώστες να διαδώσουν το περιοδικό και να καταβάλλουν προσπάθειες για την εγγραφή νέων συνδρομητών. Μάλιστα, δημιουργεί και το «Σήμα της Διαπλάσεως», δηλαδή μία μικρή καρφίτσα από ασήμι, επιχρυσωμένη, την οποία φορούν, από το 1904 και έπειτα, όσοι από τους συνδρομητές επιθυμούν, προκειμένου να δηλώσουν και να γνωστοποιήσουν στο περιβάλλον τους ότι

αποτελούν συστηματικούς αναγνώστες και συνδρομητές του εν λόγω περιοδικού (Πάτσιου, 1995).

Ακόμη, το περιοδικό διακινεί μεταξύ των συνδρομητών του μέσω του γραφείου του λευκώματα ερωτήσεων, γνωστά και ως «μικρά μυστικά», εγκρίνοντας ή απορρίπτοντας απαντήσεις «προσωπικές, απρεπείς, πειρακτικές, τολμηρές ή αισθηματολογικές» (Πάτσιου, 1995). Τέλος, μέσω των σελίδων του περιοδικού ο Γρηγόριος Ξενόπουλος απευθύνεται κάθε τόσο στα παιδιά-αναγνώστες με τον όρο «Διαπλασιόπουλα». Πρόκειται για έναν χαρακτηρισμό που χρησιμοποιεί έχοντας δώσει τον ορισμό του, μέσω του οποίου σκιαγραφεί την καταγωγή, την ανατροφή, τη συμπεριφορά, το επαγγελματικό μέλλον, τα ηθικά, πνευματικά, κοινωνικά χαρακτηριστικά και την επιμέλεια που οφείλει να έχει ένα παιδί ώστε να χαρακτηριστεί «Διαπλασιόπουλο». Συγκεκριμένα, ο Γρηγόριος Ξενόπουλος αναφέρει ότι: *«Διαπλασιόπουλο είναι το παιδί της καλής ελληνικής οικογένειας, που είτε πλούσιο, είτε απλώς εύπορο, είτε καμιά φορά και φτωχό, ανατρέφεται με την μεγαλύτερη προσοχή και επιμέλεια· το παιδί που οι καλοί του γονείς και συγγενείς, ξέροντας καλά τι θα πει "Διάπλασις" και ανατροφή, δεν του αφήνουν στα χέρια του, όσο είναι μικρό, παρά το περιοδικό μας, τις εκδόσεις του και τα βιβλία του Σχολείου· το παιδί που διακρίνεται τόσο στη "Διάπλασι" όσο και στο Σχολείο· που διαπρέπει στους διαγωνισμούς, που προβιβάζεται με άριστα ή με λίαν καλώς· το παιδί που δεν κάνει παρά το καθήκον του και δεν δείχνει παντού παρά την σεμνότερη και κοσμιώτερη συμπεριφορά, ας είναι κάποτε και κακοντυμένο· το παιδί τέλος που γίνεται ύστερα ένας λαμπρός επιστήμονας, ένας διαπρεπής λόγιος ή καλλιτέχνης, ένας τίμιος έμπορος, τραπεζίτης ή βιομήχανος, ένας τέλειος άνθρωπος του κόσμου, μορφωμένος και καλαισθητός, ένας καλός οικογενειάρχης, ένας χρήσιμος πολίτης»* (Πάτσιου, 1995, σ.3 8).

Η *Διάπλασις των Παίδων*, λοιπόν, αποτελεί ένα πρωτοποριακό περιοδικό για την εποχή του, το οποίο ακολουθώντας ευρωπαϊκά πρότυπα, και συγκεκριμένα γαλλικά παιδικά περιοδικά (Πάτσιου, 1995, σ. 72), εισάγει στον χώρο του ελληνικού παιδικού περιοδικού τύπου την επιτυχημένη εμπειρία ενός αιώνα ευρωπαϊκής παιδικής τυπογραφίας. Η έκδοσή της οδηγεί σε ένα νέο ξεκίνημα, εγκαινιάζει μία νέα εποχή στον ελληνικό παιδικό περιοδικό τύπο, κατά την οποία τίθεται στο επίκεντρο κάθε εκδοτικής απόπειρας το παιδί-αναγνώστης και τα ενδιαφέροντά του. Πρόκειται για πρακτική που είχε υιοθετηθεί και εφαρμοστεί πολλά χρόνια στις ευρωπαϊκές χώρες (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2010). Έτσι, εισέρχονται στον χώρο του περιοδικού τύπου για παιδιά νέες αντιλήψεις, σύμφωνα με τις οποίες η ύλη ενός παιδικού περιοδικού οφείλει να συμπεριλαμβάνει θέματα και κείμενα που άπτονται των ενδιαφερόντων των παιδιών-αναγνωστών και ικανοποιούν τις ανάγκες τους για τέρψη και επικοινωνία.

Επιπρόσθετα, Η *Διάπλασις των Παίδων* αποτελεί ένα παιδικό περιοδικό το οποίο εισάγει συνεχώς καινοτομίες (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2008), οι οποίες της προσδίδουν τον χαρακτήρα ενός ζωντανού περιοδικού που ενδιαφέρεται και προσπαθεί να ικανοποιεί τα ενδιαφέροντα των παιδιών-αναγνωστών, προσφέροντάς τους ταυτόχρονα χώρο για ελεύθερη έκφραση. Στις σελίδες της εγκαινιάζονται πρωτότυπες

στήλες και προβάλλεται το έργο πολλών Ελλήνων λογοτεχνών και ποιητών (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2008). Έτσι, συμβάλει με τον τρόπο της στην προώθηση και την εξέλιξη της ελληνικής Παιδικής Λογοτεχνίας, προάγει την ενασχόληση των παιδιών-αναγνωστών με αυτή σε κορυφαία αισθητική και κοινωνική δραστηριότητα (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2010) και καλλιεργεί παράλληλα τη φιλιαναγνωσία και τη γλώσσα γενικότερα (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2008). Τέλος, το περιοδικό στις σελίδες του φιλοξενεί άρτιες μεταφράσεις γνωστών ευρωπαϊκών μυθιστορημάτων, καθώς επίσης και τις αισθητικές αναζητήσεις των συνδρομητών του (Χατζηδημητρίου-Παράσχου, 2010).

Το Ρόδι

Το ρόδι (1977-1982 & 1993-1996) αποτελεί ένα αξιόλογο λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό εξαιρετικής ποιότητας (Πάτσιου 1995· Κανατσούλη, 2018) που πρωτοκυκλοφορεί στη χώρα μας τον Δεκέμβριο του 1977. Ιδρύτρια και εκδότρια του ήταν η Δροσούλα Βασιλείου-Έλλιου, κόρη του διακεκριμένου Έλληνα εικαστικού και μόνιμου συνεργάτη του περιοδικού, Σπύρου Βασιλείου, και πολύτιμα ιδρυτικά μέλη, η αρχισυντάκτριά του, Χίλαρη Πετσάλη-Διομήδη και οι εικαστικοί, υπεύθυνες για την καλλιτεχνική επιμέλεια του περιοδικού, Ελένη Αρβανίτη και Μαριάννα Βερέμη.

Η κυκλοφορία του εν λόγω περιοδικού διακρίνεται σε δύο εκδοτικές περιόδους: την πρώτη, που ξεκινά τον Δεκέμβριο του 1977 και διαρκεί έως τον Δεκέμβριο του 1982, όταν αναστέλλεται η κυκλοφορία του περιοδικού, και τη δεύτερη, που ξεκινά έντεκα χρόνια μετά, τον Νοέμβριο του 1993 και διαρκεί έως τον Νοέμβριο του 1996, περίοδο κατά την οποία το περιοδικό εμφανίζεται ανανεωμένο.

Το ρόδι κυκλοφορεί σε διαστάσεις 27x20,5cm καθ' όλη τη διάρκεια της έκδοσής του και στο εσωτερικό του είναι τρίστηλο ή δίστηλο. Κανένα τεύχος του δεν παρεκκλίνει ποτέ από τις συγκεκριμένες προδιαγραφές και στις δύο εκδοτικές του περιόδους. Η κυκλοφορία του χαρακτηρίζεται από τακτικότητα και συνέπεια, καθώς εκδίδεται ανελλιπώς σε μηνιαία βάση, με κάθε τεύχος του να κυκλοφορεί στις πέντε κάθε μήνα. Ως παιδικό περιοδικό απευθύνεται σε παιδιά μέσης σχολικής ηλικίας και στόχος του είναι «... η ψυχαγωγία, η επιμόρφωση και η ενημέρωσή τους» (Βασιλείου-Έλλιου, 1982, σ. 12). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η ιδρύτρια του περιοδικού, σε συνέντευξη που παραχωρεί και δημοσιεύεται στις σελίδες του 59^{ου} τεύχους της πρώτης περιόδου του ροδιού: «... κυρίως, θέλαμε να βοηθήσουμε τα παιδιά να αποκτήσουν δικά τους κριτήρια, για να διαλέγουν. Να ξέρουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους κι ανάλογα να διαμορφώνουν την δική τους στάση ζωής. Επίσης, να μπορέσουν ν' αναπτύξουν την φαντασία και τη δημιουργικότητά τους, μέσα απ' τις σελίδες του περιοδικού και να μάθουν να έχουν εμπιστοσύνη στην κρίση τους και τις ιδέες τους» (Βασιλείου-Έλλιου, 1982).

Το ρόδι αποτελεί ένα λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό, στις σελίδες του οποίου φιλοξενείται πλήθος λογοτεχνικών κειμένων, ελληνικών και μεταφρασμένων, ως επί το πλείστον αποσπασμάτων μυθιστορημάτων, διηγημάτων, παραμυθιών, ποιημάτων και κόμικς. Εκτός από λογοτεχνικά αναγνώσματα, το περιοδικό φιλοξενεί και αρκετές

μόνιμες στήλες, που συνοδεύουν το περιοδικό καθ' όλη τη διάρκεια της κυκλοφορίας του. Αυτές οι στήλες είναι:

α) το «Γραμματοκιβώτιο»: στήλη επικοινωνίας των παιδιών με το περιοδικό. Σε αυτή δημοσιεύονται επιλεγμένα γράμματα των αναγνωστών, τα οποία σχολιάζονται και απαντώνται από την υπεύθυνη και διευθύντρια του περιοδικού, Δροσούλα Βασιλείου-Έλλιου,

β) «Ζητούν αλληλογραφία»: στήλη που στοχεύει στην προώθηση της επικοινωνίας μεταξύ των παιδιών-αναγνωστών,

γ) «Διαβάζω-Ακούω-Πηγαίνω-Βλέπω»: στήλη η οποία προσφέρει πληροφορίες στα παιδιά-αναγνώστες για νέα βιβλία, νέες δισκογραφικές κυκλοφορίες, ραδιοφωνικούς σταθμούς που συμπεριλαμβάνουν στο πρόγραμμά τους εκπομπές για παιδιά, μουσεία και άλλους χώρους που μπορούν να επισκεφτούν τα παιδιά, θεατρικά και κινηματογραφικά έργα που μπορούν να παρακολουθήσουν,

δ) «Εφημερίδα»: στήλη η οποία στοχεύει στην έγκυρη ενημέρωση των παιδιών-αναγνωστών σε θέματα της επικαιρότητας, που άπτονται των ενδιαφερόντων τους,

ε) «Αθλήματα», «Αθλητική σελίδα», «Αθλητικές σελίδες»: στήλη που κύριο στόχο έχει την παροχή γνώσεων στα παιδιά-αναγνώστες για τα αθλήματα και τους κανόνες τους,

στ) «Το περιβάλλον και η ροδοπαρέα», «Ροδοπαρέες και περιβάλλον»: στήλη που αποσκοπεί να μεταδώσει γνώσεις στους αναγνώστες του περιοδικού σχετικά με διάφορα θέματα που αφορούν το περιβάλλον. Ταυτόχρονα, φιλοξενεί γράμματα των παιδιών με νέα από τις περιβαλλοντικές δράσεις στη γειτονιά τους και στο σχολείο τους, με την υπόλοιπη ροδοπαρέα,

ζ) «Ανέκδοτα», «Ανέκδοτα-αινίγματα», «Ανέκδοτα που λαμβάνουμε από σας», «Η δική σας σελίδα», «Οι δικές σας σελίδες»: στήλη που στοχεύει στην ψυχαγωγία των παιδιών-αναγνωστών με όλα όσα δημοσιεύει (αινίγματα, παροιμίες, γλωσσοδέτες, ποιήματα, απροσδόκητα, μαγικές εικόνες, παιχνίδια, γελοιογραφίες) και ταυτόχρονα στήλη επικοινωνίας, καθώς δημοσιεύει δημιουργίες που στέλνουν οι αναγνώστες στο περιοδικό, καθώς επιθυμούν να τις παρουσιάσουν και να τις μοιραστούν με τα υπόλοιπα παιδιά της ηλικίας τους,

η) «Παιχνίδια»: στήλη η οποία συντροφεύει τα παιδιά στον ελεύθερό τους χρόνο, διασκεδάζοντάς τα με τα διάφορα παιχνίδια που δημοσιεύει,

θ) «Περιπέτειες στην κουζίνα» (Α' περίοδος κυκλοφορίας), «Του κόσμου οι συνταγές» (Β' περίοδος κυκλοφορίας): στήλη που αποσκοπεί στο να ασχοληθούν τα παιδιά με την κουζίνα, φτιάχνοντας εύκολες συνταγές, και να διασκεδάσουν, μόνα τους ή με τους γονείς τους,

ι) «Το ροδόσπιτο»: στήλη που παρουσιάζει «σειρά από εύκολα επικοινωνήσιμα σχέδια με την τεχνική των κόμικς», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Χορτιάτη (1993),

ια) «Συνέντευξη»: στήλη που φιλοξενεί στις σελίδες τις συνεντεύξεις από σημαντικούς Έλληνες καλλιτέχνες, ηθοποιούς, τραγουδιστές, αθλητές, αλλά και λογοτέχνες,

ιβ) «Ζωγραφίστε για το ρόδι», «Η σελίδα του μάρμπα Σπύρου»: στήλη, με υπεύθυνο τον Σπύρο Βασιλείου, που στοχεύει στην αισθητική αγωγή των αναγνωστών και ζητά από τα παιδιά να ζωγραφίσουν σχετικά με ένα συγκεκριμένο θέμα κάθε μήνα, και να στείλουν το σχέδιό τους στο περιοδικό, και

ιγ) «Η πράσινη γωνιά μου»: στήλη η οποία παρουσιάζει κείμενα και κατασκευές προάγοντας την αισθητική των παιδιών-αναγνωστών.

Εκτός από τις σταθερές και μόνιμες στήλες που δημοσιεύονται σχεδόν σε κάθε τεύχος του περιοδικού, το ρόδι περιλαμβάνει και πλήθος άλλων στηλών που εμφανίζουν μικρή περιοδικότητα και κρατούν συντροφιά στα παιδιά-αναγνώστες για περιορισμένο αριθμό τευχών. Αυτές οι στήλες υπολογίζονται σε 14 για την πρώτη εκδοτική περίοδο του ροδιού και σε 13 για τη δεύτερη.

Κάθε τεύχος του περιοδικού χαρακτηρίζεται από πλούσια εικονογράφηση, τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά. Αρχικά, το εξώφυλλο, το οποίο αποτελεί πάντα ένα έργο τέχνης, είναι έγχρωμο και η εικόνα, που το συνοδεύει, φιλοτεχνείται κάθε φορά από διαφορετικό καλλιτέχνη-εικονογράφο, του οποίου το ονοματεπώνυμο αναφέρεται στη σελίδα των συντελεστών ή των περιεχομένων του περιοδικού. Όσο για την εικονογράφηση στο εσωτερικό, αποτελεί κύριο γνώρισμα του περιοδικού ήδη από το πρώτο του τεύχος. Η ιδρύτρια και εκδότριά του, Δροσούλα Βασιλείου-Ελλιου, γνωρίζοντας τις παιδαγωγικές αρχές περί εποπτείας και καλύτερης εμπέδωσης της γνώσης μέσω των εικόνων κι έχοντας ανεπτυγμένη αισθητική, μεριμνά ιδιαίτερα για την καλλιτεχνική διάσταση του περιοδικού και εισάγει την εικονογράφηση ως βασικό χαρακτηριστικό του. Έτσι, όλα τα δημοσιεύματα συνοδεύονται από εικόνες που τα αναδεικνύουν και τα καθιστούν ελκυστικά προς ανάγνωση στα παιδιά. Σε κάθε σελίδα υπάρχει εικονογράφηση, η οποία άλλοτε συνοδεύει το κείμενο και άλλοτε λειτουργεί ως ανεξάρτητο καλλιτεχνικό στοιχείο που την κοσμεί (Εικόνες 6 & 7). Τέλος, το σχήμα του περιοδικού, η διάταξη-τοποθέτηση των κειμένων στο εσωτερικό του και η έκτασή του είναι όλα μελετημένα, ώστε πάντα να κυκλοφορεί ένα όμορφο τεύχος, προσεγμένο και φιλικό προς τα παιδιά.

Εικόνα 6: Εικονογράφηση που συνοδεύει το κείμενο.

Εικόνα 7: Εικονογράφηση που κοσμεί τη σελίδα.

Το *ρόδι*, λοιπόν, αποτελεί ένα ιδιαίτερο και ξεχωριστό παιδικό περιοδικό, που φτιάχτηκε με αγάπη, φροντίδα και μεγάλη υπευθυνότητα. Είχε μία συντακτική επιτροπή, η οποία βρισκόταν πάντα κοντά στα παιδιά και προσπαθούσε να προσφέρει το καλύτερο δυνατό υλικό σε αυτά. Οι αλλαγές και οι καινοτομίες, που εισήγαγε κάθε τόσο, δείχνουν ότι αφουγκραζόταν τις ανάγκες των παιδιών-αναγνωστών και αναζητούσε συνεχώς καινούριες και πρωτότυπες ιδέες, ώστε να προσφέρει ψυχαγωγία στα παιδιά. Με τη θεματική ποικιλία, την πλούσια εικονογράφηση και την επιτυχημένη επικοινωνία με τους αναγνώστες του, με τις κινήσεις εντυπωσιασμού και προσέλκυσης νέου αναγνωστικού κοινού, με τις εκδηλώσεις που διοργάνωνε κάθε τόσο, ώστε να έρθει πιο κοντά στους συνδρομητές του (Κανατσούλη, 2018), το *ρόδι* αποδείκνυε συνεχώς την αφοσίωση του στην αρχική του αποστολή, που δεν ήταν άλλη από την *ψυχαγωγία, την επιμόρφωση και την ενημέρωση* των παιδιών-αναγνωστών, που με επιμονή επιτελούσε καθ' όλη την διάρκεια της εκδοτικής του πορείας.

Επιρροές

Όπως γίνεται, λοιπόν, κατανοητό, από την παραπάνω περιγραφή και παρουσίαση των στηλών, αλλά και της γενικότερης στάσης του εκάστοτε παιδικού περιοδικού, εντοπίζονται αρκετές κοινές στήλες και τακτικές μεταξύ του *ροδιού* και των άλλων δύο προαναφερθέντων παιδικών περιοδικών. Φυσικά κάθε περιοδικό δίνει τη δική του ονομασία- τίτλο σε κάθε μία από τις στήλες που παρουσιάζει, ωστόσο το σημαντικό είναι ότι εντοπίζονται στο *ρόδι* επιρροές από τα άλλα δύο παιδικά περιοδικά. Αυτές οι επιρροές, σχετίζονται τόσο με τις κεντρικές ιδέες των στηλών του *Cricket* και του περιοδικού *Η Διάπλασις των Παίδων*, οι οποίες κάνουν την επανεμφάνισή τους στις σελίδες του *ροδιού* ανανεωμένες και εμπλουτισμένες, όσο και με την ιδεολογία τους.

Πιο συγκεκριμένα, και τα τρία παιδικά περιοδικά αποσκοπούν στην προώθηση της παιδικής λογοτεχνίας καθώς επίσης και στην ψυχαγωγία, την κοινωνικοποίηση και την πολιτική ένταξη των παιδιών-αναγνωστών στο κοινωνικό σύνολο, μέσω των συμβόλων, των αξιών και των μοντέλων ζωής που προβάλλουν, όπως αρμόζει σε κάθε προϊόν, που σχετίζεται με την παιδική λογοτεχνία, είτε αυτό είναι βιβλίο είτε περιοδικό (Κανατσούλη, 2004). Βέβαια, τα εν λόγω παιδικά περιοδικά παρουσιάζουν διαφορές στις επιμέρους ιδεολογικές τους στοχεύσεις, καθώς το *Cricket* επιδιώκει μέσω των κειμένων του τη γνωριμία και επαφή των παιδιών-αναγνωστών με άλλες χώρες και πολιτισμούς (Καρούς, 1996), το περιοδικό *Η Διάπλασις των Παίδων* επιχειρεί στη διαπαιδαγώγηση των αναγνωστών του αποβλέποντας στην μετέπειτα γενικότερη κοινωνική πρόοδο (Πάτσιου, 1995), και το *ρόδι* προωθεί την προστασία του περιβάλλοντος (Χορτιάτη, 1993). Ωστόσο, αποτελούν και τα τρία λογοτεχνικά παιδικά περιοδικά, με κοινό ιδεολογικό προσανατολισμό.

Όσον αφορά το εσωτερικό αυτών των παιδικών περιοδικών, φαίνεται ότι και τα τρία συμπεριλαμβάνουν στην ύλη τους στήλη μέσω της οποίας προωθούν την επικοινωνία με τα παιδιά-αναγνώστες, όπως είναι το «Γραμματοκιβώτιο», καθώς επίσης

και στήλη που στοχεύει ταυτόχρονα στην ψυχαγωγία και στην πνευματική άσκηση των παιδιών, όπως είναι τα «Παιχνίδια». Ωστόσο, παρατηρείται ότι *το ρόδι* όχι μόνο υιοθετεί τις δύο αυτές στήλες, αλλά τις εξελίσσει κιόλας. Το πετυχαίνει συνδυάζοντας τις τακτικές των δύο αυτών περιοδικών και τις εμπλουτίζει με νέο υλικό, ώστε να ανταποκρίνονται στις επιταγές της εποχής κυκλοφορίας του. Πιο αναλυτικά, στη στήλη «Γραμματοκιβώτιο», *το ρόδι*, ακολουθώντας την τακτική του περιοδικού *Cricket*, δημοσιεύει αυτούσια τα γράμματα των παιδιών-αναγνωστών, φανερώνοντας ταυτόχρονα κάποια από τα στοιχεία τους, ώστε να μπορούν να τα αναγνωρίσουν, όταν τα διαβάσουν. Παράλληλα, ακολουθεί και την τακτική που χρησιμοποιεί *Η Διάπλασις των Παίδων*, δηλαδή την άμεση επικοινωνία του εκδότη του περιοδικού με τους αναγνώστες του, καθώς ο πρώτος απαντά σε κάποια από τα γράμματα των παιδιών-αναγνωστών σχολιάζοντας όσα αναφέρουν. Όσον αφορά τη στήλη «Παιχνίδια», *το ρόδι* εκτός από σταυρόλεξα, που δημοσιεύει το περιοδικό *Cricket*, ανιγμάτα και γρίφους, που δημοσιεύει το περιοδικό *Η Διάπλασις των Παίδων*, δημοσιεύει και άλλα παιχνίδια στις σελίδες του, όπως λαβυρίνθους, κρυπτόλεξα, βρες τις διαφορές και γραμματικές ασκήσεις.

Από το λογοτεχνικό παιδικό περιοδικό *Cricket*, *το ρόδι* υιοθετεί την ιδέα της ύπαρξης κεντρικών ηρώων, όπως είναι τα σποράκια της οικογένειας ρόδι, καθώς και τη δημιουργία και δημοσίευση κόμικς στις σελίδες του περιοδικού, με τους εν λόγω κεντρικούς ήρωες να μπλέκουν σε διάφορες περιπέτειες. Επιπλέον, υιοθετεί τη συνήθεια των ηρώων αυτών να διατρέχουν όλο το περιοδικό και να εμφανίζονται σε διάφορες σελίδες κάθε τεύχους, σχολιάζοντας τα άρθρα, τις δημοσιεύσεις και γενικότερα το περιεχόμενο του περιοδικού, άλλοτε προσφέροντας επεξηγήσεις και άλλοτε εφιστώντας την προσοχή των παιδιών-αναγνωστών σε αξιόλογα ζητήματα.

Ακόμη, *το ρόδι* υιοθετεί την ιδέα της δημιουργίας μίας επιπλέον στήλης, δίπλα στο «Γραμματοκιβώτιο», στην οποία τελικά δημοσιεύει ανέκδοτα που αποστέλλουν οι αναγνώστες, με σκοπό να τα μοιραστούν με τους συνομηλίκους τους. Στήλη αντίστοιχη με αυτή που δημιουργεί, στο ίδιο ακριβώς σημείο, εντοπίζουμε και στο περιοδικό *Cricket*, στην οποία δημοσιεύεται υλικό που στέλνουν οι μικροί αναγνώστες που επιθυμούν να το μοιραστούν με τους υπόλοιπους αναγνώστες του. Ωστόσο, αξίζει να αναφέρουμε ότι στη συγκεκριμένη στήλη, με την πάροδο του χρόνου, επιλέγονται πλέον και δημοσιεύονται, εκτός των άλλων, και αναρτήσεις των παιδιών-αναγνωστών από το φόρουμ που διαθέτει το περιοδικό από το 2016.

Από το ελληνικό παιδικό περιοδικό *Η Διάπλασις των Παίδων*, *το ρόδι* φαίνεται να υιοθετεί και να αξιοποιεί αρκετές από τις βασικές ιδέες των μόνιμων στηλών που φιλοξενεί στις σελίδες του. Συγκεκριμένα:

α) η στήλη «Ζητούν αλληλογραφία» του *ροδιού*, αποτελεί έμπνευση από την στήλη «αι Μικραί Αγγελίαι» της *Διαπλάσεως*, στην οποία όποιος ήθελε δημοσίευε, εκτός των άλλων, και προτάσεις για αλληλογραφία με τους υπόλοιπους συνδρομητές,

β) η στήλη «Εφημερίδα» του *ροδιού* έχει τις ρίζες της στην στήλη «Νέα και Περίεργα από όλον τον κόσμο», στήλη η οποία τελικά κατά τη δεύτερη περίοδο

κυκλοφορίας του ροδιού συμπεριλαμβάνεται αυτούσια στην ύλη του περιοδικού με τον τίτλο «Παράξενα από όλο τον κόσμο»,

γ) η στήλη «Οι δικές σας σελίδες» του ροδιού θυμίζει τη «Σελίδα Συνεργασίας Συνδρομητών» της *Διαπλάσεως*, στήλη στην οποία δημοσιεύονται έργα που στέλνουν προς δημοσίευση οι συνδρομητές, και τέλος

δ) οι διάφορες ασκήσεις που συμπεριλαμβάνει κάθε τόμο το ρόδι στην ύλη του ή θέματα που θέτει προς συζήτηση στη στήλη της αλληλογραφίας θυμίζουν τη στήλη «Αι Κυριακαί της Διαπλάσεως», στήλη η οποία έθετε ερωτήματα στα παιδιά-αναγνώστες και όποια από αυτά επιθυμούσαν, έστελναν απαντήσεις στο περιοδικό, μέσω αλληλογραφίας και εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, που οριζόταν εξαρχής από το περιοδικό.

Επιπλέον, το ρόδι φαίνεται να επηρεάζεται από τις πρακτικές της *Διαπλάσεως των Παίδων* και σε άλλους τομείς, που δεν σχετίζονται με την ύλη του. Αρχικά, σε κάθε τεύχος του το ρόδι εσωκλείει ένα δελτίο εγγραφής νέου συνδρομητή, με το οποίο το περιοδικό παροτρύνει τα παιδιά να γίνουν συνδρομητές, ώστε να λαμβάνουν κάθε μήνα το νέο τεύχος του περιοδικού στο σπίτι τους και να πληρώνουν μία συνδρομή λιγότερη τον χρόνο ή να εγγράψουν κάποιον φίλο ή συγγενή τους, ώστε να του προσφέρουν το περιοδικό ως «δώρο». Πρόκειται για τακτική επηρεασμένη από το «ξεσπάθωμα» των παιδιών-αναγνωστών για τη διάδοση της *Διαπλάσεως των Παίδων* και την εύρεση νέων συνδρομητών και αγοραστών του περιοδικού.

Στο πλαίσιο της προσπάθειάς του να τονώσει την κυκλοφορία του, το ρόδι απευθύνεται στα παιδιά-αναγνώστες, προσφωνώντας τα «ροδόπουλα», όπως αντίστοιχα κάνει στο παρελθόν και *Η Διάπλασις των Παίδων*, αποκαλώντας τους μικρούς της αναγνώστες «Διαπλασιόπουλα». Ωστόσο, το ρόδι χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο χαρακτηρισμό με εντελώς διαφορετικό τρόπο από ό,τι *Η Διάπλασις των Παίδων*. Με αυτόν τον χαρακτηρισμό, αποσκοπεί στην καλλιέργεια ομαδικού και συλλογικού πνεύματος μεταξύ των αναγνωστών του. Επιθυμεί να αγκαλιάσει όλα τα παιδιά-αναγνώστες και να τα συμπεριλάβει στην τεράστια οικογένεια του ροδιού, να τα κάνει να νιώσουν ισότιμα μέλη της οικογένειας του ροδιού, μίας οικογένειας που νοιάζεται για αυτά και προσπαθεί να τους προσφέρει ό,τι καλύτερο υπάρχει στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας. Ακολουθώντας, αποβλέποντας στην ενίσχυση αυτού του συλλογικού και οικογενειακού κλίματος μεταξύ των αναγνωστών του, το ρόδι λανσάρει μπλούζες, καλοκαιρινές και χειμωνιάτικες, και καπέλα με το λογότυπό του. Φορώντας τα, τα παιδιά δηλώνουν επίσημοι αναγνώστες του περιοδικού, και ταυτόχρονα τους δίνεται η δυνατότητα να αναγνωρίζουν και να ξεχωρίζουν κι άλλους συνδρομητές του περιοδικού που διαθέτουν κάποιο από αυτά τα αντικείμενα. Επιπρόσθετα, φορώντας τα ρούχα και τα καπέλα με το λογότυπο του περιοδικού οι αναγνώστες συνεισφέρουν συγχρόνως και στην προώθηση και διαφήμισή του περιοδικού, όπως αντίστοιχα συνέβη και με το «Σήμα της Διαπλάσεως», τις μικρές καρφίτσες που δημιούργησε *Η Διάπλασις των Παίδων*.

Τέλος, το ρόδι εμπνεόμενο από «τα μικρά μυστικά» της *Διαπλάσεως των Παίδων* και τα λευκώματα ερωτήσεων που διακινούσε μεταξύ των συνδρομητών του μέσω του γραφείου του το περιοδικό, δημιουργεί το δικό του «Λεύκωμα» με τη μορφή κατασκευής.

Συγκεκριμένα, δημοσιεύει τέσσερις σελίδες λευκώματος στο κέντρο κάθε τεύχους, επί 11 τεύχη, ώστε να έχουν τη δυνατότητα τα παιδιά να τις κόψουν και να συνθέσουν σιγά σιγά το δικό τους ολοκληρωμένο λεύκωμα, χωρίς να καταστρέψουν το υπόλοιπο περιοδικό. Το λεύκωμα, εφόσον ολοκληρωνόταν διέθετε δικό του εξώφυλλο και οπισθόφυλλο και συμπεριλάμβανε συνολικά περίπου 90 σελίδες με ερωτήσεις, οι οποίες αφορούσαν τα στοιχεία των παιδιών, την οικογένειά τους, τους φίλους τους, τα χόμπι τους, την καθημερινότητά τους, το σχολείο κ.ά.

Από το σύνολο των μόνιμων στηλών του ροδιού διαπιστώνεται ότι αποτελεί ένα περιοδικό, το οποίο δε μένει προσκολλημένο μόνο στις πρακτικές των προγενέστερων περιοδικών που λειτουργούν ως πρότυπα. Αντίθετα, από τη στάση του φαίνεται ότι είναι ένα περιοδικό που ακολουθεί τις απαιτήσεις της εποχής, προσαρμόζει συνεχώς την ύλη του και εξελίσσεται διαρκώς. Αυτά τα στοιχεία προκύπτουν από τις επιπλέον μόνιμες στήλες που συμπεριλαμβάνει στις σελίδες του, οι οποίες αφορούν την επικαιρότητα ή/και θέματα που άπτονται των ενδιαφερόντων των παιδιών της εποχής, κατά την οποία κυκλοφορεί. Κάποιες από αυτές είναι: α) η στήλη «Αθλήματα», β) η στήλη «Διαβάζω-Ακούω-Πηγαίνω-Βλέπω», γ) η στήλη «Το περιβάλλον και η ροδοπαρέα», δ) η στήλη «Ζωγραφίστε για το ρόδι», ε) η «Συνέντευξη», στ) η «Περιπέτεια στην κουζίνα», και ζ) «Η πράσινη γωνιά».

Ωστόσο, φαίνεται ότι, σε αντίθεση με τα περιοδικά *Cricket* και *Η Διάπλασις των Παίδων*, το ρόδι δε διοργανώνει διαγωνισμούς συγγραφής μικρών ιστοριών, με συγκεκριμένο θέμα, δημοσιεύοντας στη συνέχεια τα κείμενα των αναγνωστών που κερδίζουν στις σελίδες του, όπως το *Cricket*, ούτε ανακοινώνει διαγωνισμούς διηγήματος, ποιήματος ή μετάφρασης (Μαλαφάντης, 1992) ούτε δημοσιεύει λογοτεχνικά έργα μεγάλης έκτασης των παιδιών-αναγνωστών, όπως *Η Διάπλασις των Παίδων*. Στηρίζει με όλη του την ύλη την ελληνική παιδική λογοτεχνία, δημοσιεύοντας λογοτεχνικά έργα αξιολογών συγγραφέων της εποχής, δημοσιεύει στη στήλη «Οι δικές σας σελίδες» κάποια ποιήματα των παιδιών-αναγνωστών, δίνει χώρο σε νεοεμφανιζόμενους συγγραφείς, αλλά δεν αποτελεί φυτώριο μελλοντικών συγγραφέων παιδικής λογοτεχνίας.

Η αλήθεια είναι βέβαια, ότι κάνει κάποιες αξιολογες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση, οι οποίες όμως τελικά δεν ευδοκιμούν. Αρχικά, κατά την πρώτη περίοδο κυκλοφορίας του, το ρόδι δημιουργεί τη στήλη «Ανταποκρίσεις», η οποία μετρά μόνο τρεις συνέχειες. Για τη στήλη αυτή υπεύθυνα είναι τα παιδιά-αναγνώστες, τα οποία καλούνται να κάνουν το πρώτο τους βήμα στη δημοσιογραφία, επιλέγοντας ένα μέρος που αγαπάνε και γνωρίζουν καλά και συντάσσοντας ένα κείμενο 500 λέξεων, προβάλλοντας τα αξιοθέατα, αλλά και τα ιδιαίτερα μέρη που διαθέτει και αξίζει να επισκεφτεί κανείς. Στη συνέχεια, τα κείμενα των παιδιών κρίνονται από τριμελή επιτροπή και όσα από αυτά ξεχωρίζουν κερδίζουν μία φωτογραφική μηχανή, ώστε τα παιδιά σε δεύτερο χρόνο να συμπληρώσουν την ανταπόκρισή τους, τραβώντας φωτογραφίες από το συγκεκριμένο μέρος που περιγράφουν στο κείμενό τους. Έπειτα τις στέλνουν στο

περιοδικό και το ρεπορτάζ τους δημοσιεύεται ολοκληρωμένο, όταν έρθει η σειρά του, στις σελίδες του περιοδικού.

Άλλη μία προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση, αποτελεί και η στήλη, μικρής περιοδικότητας, «Ελάτε να γράψουμε μαζί» ή «Το μυθιστόρημα που γράφετε εσείς και ο Μάνος Κοντολέων». Είναι μία στήλη μέσω της οποίας ο συγγραφέας Μάνος Κοντολέων προσκαλεί τα παιδιά να συγγράψουν ένα μυθιστόρημα. Αρχικά, τους παρουσιάζει τους κεντρικούς ήρωες και έπειτα τους ζητά να συνθέσουν το πρώτο επεισόδιο της ιστορίας και να το στείλουν με γράμμα στο περιοδικό. Στη συνέχεια, ο ίδιος διαβάζει τα γράμματα που φτάνουν, συνθέτει στοιχεία από τα πιο ενδιαφέροντα γράμματα και φτιάχνει το πρώτο κεφάλαιο του μυθιστορήματος, το οποίο δημοσιεύει στο επόμενο τεύχος του ροδιού, και ούτω καθεξής. Όμως, το μυθιστόρημα μετρά μόνο πέντε συνέχειες, όταν ο Μάνος Κοντολέων στέλνει γράμμα στα παιδιά με το οποίο ανακοινώνει τη διακοπή του όλου εγχειρήματος. Ο λόγος είναι ότι τα γράμματα δεν φτάνουν στην ώρα τους στο περιοδικό, μπερδεύονται οι ημερομηνίες και όλα αυτά δυσκολεύουν το έργο του, που αφορά τη σύνθεση και δημοσίευση του επόμενου κεφαλαίου του μυθιστορήματος.

Επίλογος

Όπως γίνεται κατανοητό από τα παραπάνω, το ρόδι αποτελεί ένα περιοδικό το οποίο, έχοντας ως πρότυπο και πηγή έμπνευσης δύο πολύ σημαντικά, καταξιωμένα και καινοτόμα παιδικά περιοδικά, καταφέρνει να χαράζει τη δική του ιδιαίτερη πορεία, αφήνοντας το στίγμα του και συμβάλλοντας στην εξέλιξη και προώθηση της παιδικής λογοτεχνίας.

Όντας πλαισιωμένο από σημαντικά πρόσωπα της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας αλλά και καταξιωμένους καλλιτέχνες της εποχής, ξεχωρίζει για την προσεγμένη ύλη, τις ιδιαίτερες ιδέες και την εξαιρετική εμφάνιση και εικονογράφηση. Η προοδευτική και ευέλικτη συντακτική του επιτροπή, που βολιδοσκοπεί συνεχώς και αφουγκράζεται τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τα καινούργια ενδιαφέροντα των παιδιών-αναγνωστών, δείχνει να προσαρμόζει κάθε φορά την ύλη του περιοδικού και να φροντίζει, ώστε να βρίσκεται πάντα σε σύνδεση και επαφή με τα σύγχρονα θέματα της κοινωνίας, αλλά και τις επιθυμίες και τις ανησυχίες των παιδιών.

Και στις δύο περιόδους κυκλοφορίας του το ρόδι αποδεικνύεται αποδέκτης των αλλαγών που συντελούνται στην ελληνική κοινωνία. Δε φοβάται αυτές τις αλλαγές, αντίθετα τις αξιοποιεί και οδηγείται συνεχώς στην ανανέωση της ύλης του. Τολμά, καινοτομεί, δοκιμάζει και εισάγει καινούρια αναγνώσματα, όπου και όταν το κρίνει απαραίτητο, αποτιμώντας τα αποτελέσματα των εγχειρημάτων του, ώστε να μπορεί να αντιδρά εγκαίρως, όταν χρειάζεται.

Ωστόσο, όλα αυτά δεν θα μπορούσε να τα καταφέρει, αν δεν ήταν ένα παιδικό περιοδικό με γερές βάσεις, που αναγνωρίζει την πορεία των προγενέστερων επιτυχημένων παιδικών περιοδικών και λαμβάνει σοβαρά υπόψη του, εξ αρχής, τις εξελίξεις που έχουν σημειωθεί σε αυτόν τον τομέα. Έτσι, ανατρέχοντας κάθε τόσο στο παρελθόν εμπνέεται, παίρνει ιδέες, τις οποίες προσαρμόζει στα δεδομένα της σύγχρονης εποχής και της κοινωνίας, ενώ ταυτόχρονα έχει στραμμένη τη ματιά του στο μέλλον και

τις προσωπικότητες των παιδιών που επιθυμεί να διαπλάσει μέσω των σελίδων του. Για όλο αυτό φυσικά, αρμόδιοι και υπεύθυνοι είναι οι άξιοι και διορατικοί συνεργάτες του περιοδικού που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή και αδιάκοπα και ανιδιοτελώς προσπαθούν να προσφέρουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα στα παιδιά που τους εμπιστεύονται ως τακτικοί αναγνώστες του.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Βασιλείου-Έλλιοτ, Δ. (1982). Ροδοσυνέντευξη, *Το ρόδι*, 59, 12-13.
- Cricket. (2024, Ιανουάριος 10). Cricket (magazine). Ανακτήθηκε στις 10 Ιανουαρίου, 2024, από: [https://en.wikipedia.org/wiki/Cricket_\(magazine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Cricket_(magazine))
- Γιάκου, Δ. (1991). *Ιστορία της Ελληνικής Παιδικής Λογοτεχνίας (από το 10^ο αιώνα έως σήμερα)*. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμας.
- Δημητριάδης, Γ. (2021). Το παιδικό περιοδικό «Το Ρόδι» και η συμβολή του στην καλλιέργεια της Φιλαναγνωσίας και στην διάδοση του παιδικού βιβλίου στην Ελλάδα κατά τις δεκαετίες 1980- 1990. (Πτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου). <http://hdl.handle.net/11610/22867>
- Κανατσούλη, Μ. (2004). *Ιδεολογικές διαστάσεις της παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κανατσούλη, Μ. (2018). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Κάρου, Μ. (1996). Η πολιτική ορθότητα στα παιδικά περιοδικά (Η άποψη ενός εκδότη). *Διαδρομές*, 41 (Άνοιξη 1994), 10-14.
- Μαλαφάντης, Κ. (1992). Οι "Αθηναϊκαί Επιστολαί" του Γρηγόριου Ξενόπουλου στη "Διάπλασιν των Παιδων" (1896-1947). [Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)]. [https:// www. didaktorika. Gr /eadd/handle/10442/2443](https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/2443)
- Πάτσιου, Β. (1995). *«Η Διάπλασις των Παιδων» (1879-1922). Το πρότυπο και η συγκρότησή του*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, Λ. (1993). Ο ρόλος των παιδικών περιοδικών στην εποχή της εικόνας. *Διαδρομές*, 32 (Χειμώνας 1993), 264-269.
- Σακελλαρίου, Χ. (1982). *Ιστορία της Παιδικής Λογοτεχνίας. Από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας*. Αθήνα: Εκδόσεις Δίπτυχο.
- Σακελλαρίου, Χ. (1996). *Ιστορία της Παιδικής Λογοτεχνίας. Ελληνική και Παγκόσμια*. Αθήνα: Εκδόσεις Δανά.
- Χατζηδημητρίου-Παράσχου, Σ. (2008). *Παιδική και νεανική λογοτεχνία. Πρόσωπα-Κείμενα- Ζητήματα*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.
- Χατζηδημητρίου-Παράσχου, Σ. (2010). *Παιδικά Περιοδικά και Λογοτεχνία. Το περιοδικό Παιδικός Κόσμος (1930-1952)*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.

KEIMENA/TEXTS

Children's literature E-journal

ΚΕΙΜΕΝΑ για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής και Εφηβικής Λογοτεχνίας, τεύχος 41^ο, σσ. 1-19, 24/07/2024, ISSN: 1790-1782

Χορτιάτη, Θ. (1993). «Το ρόδι» το περιοδικό για παιδιά. *Διαδρομές*, 32 (Χειμώνας 1993), 277-282.

Ξενογλώσση

Cricket media. (n.d.). About Cricket. <https://cricketmedia.com/about/>

Cricket media. (2024, Ιανουάριος 09). Children's Magazines. <https://cricketmedia.com/childrens-magazines>

Carus, M. (1976). The Importance and Use of Quality Literature in the Classroom. Paper presented at the Annual Meeting of the National Conference on Language Arts in the Elementary School (8th, Atlanta, Georgia, March 5-7, 1976).

Hamilton-Brehm, A- M. (2018). Cricket Media Records: A Gift to Everybuggy! *ILA Reporter*, 36 (3), 8-9.

Maughan, Sh. (2021). Obituary: Marianne Carus. *Publishers Weekly (Online)*. Ανακτήθηκε 26 Μαρτίου, 2024, από: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-authors/article/85788-obituary-marianne-carus.html>

Risen, C. (2021). Marianne Carus, 92, Dies; Created Cricket Magazine for the Young, *The New York Times*. Ανακτήθηκε 24 Μαρτίου 2024. <https://www.nytimes.com/2021/03/19/business/media/marianne-carus-dead.html>